

Skovdyrkeren

Nr. 11
Marts 2012

Anbefalinger fra Green Product

En skovrejsning - 12 år efter

Skovens spisekammer

SKOVDRYRKERNE

Fremtiden er flere juletræer – og mere klippegrønt

Fire løfterige dage: Green Product A/S var repræsenteret med en flot og indbydende stand på den internationale plantemesse IPM Essen i dagene 24.-27. januar i år. Her blev det slået fast at fremtiden byder på flere juletræer, mere klippegrønt – og større krav til kvalitet og certificering af træerne.

Skovdyrkernes eksportfirma Green Product A/S er landets største. Her ses standen lige inden messen i Essen slog dørene op – klar til at modtage nye, såvel som gamle kunder. Foto: Peter Schroll Petersen

Af Jens Dalgas Pedersen (green@green-product.dk)

Efter en hektisk sæson, der knap nok var afsluttet, var Green Products sælgere i januar på farten igen for at sikre næste års afsætning af Skovdyrkernes produkter.

Landets største eksportfirma

Green Product – i daglig tale GP – er et grossistselskab, som lokale skovdyrkerforeninger etablerede tilbage i 1995 med henblik på at sikre en professionel, konkur-

rencedygtig og sikker afsætning af medlemmernes juletræer og pyntegrønt. Forretningen er vokset støt gennem årene, og GP er nu den største eksportør af danske nordmannsgran juletræer.

GP eksporterer i disse år ca. 1 million juletræer læsset på 10.000 paller samt 3.000 tons klippegrønt til mere end 15 lande i Europa, og har efterhånden opbygget en meget stor og trofast kundekreds på disse markeder.

Europas største plantemesse gav mange nye kunder

Messen i Essen er den største plante- og floristmesse i Europa. Der er over 1.500 udstillere fra mere end 40 lande, og op til 70.000 besøgende i de 4 dage, messen varer.

Messen er de senere år blevet mere og mere interessant for den danske eksport af juletræer og klippegrønt. Den er et oplagt udstillingsvindue for GP, og går fint i spænd med selskabets strategier for øget fokus på levering af kvalitetsprodukter til endnu flere aftagere indenfor detailhandelen og grossistledet i Europa.

GP-standen trak en lang række nye kunder til, ligesom det var en stor glæde at se gamle kendinge kigge ind til en snak. Vi har et stort antal forespørgsler med hjem, som vi følger op på henover foråret.

Som forventet var det naturligvis juletræerne, der trak flest besøgende. Men herudover var der overraskende mange henvendelser omkring klippegrøntet.

GP står stærkt i fremtidens øgede konkurrence

Alle prognoser forudsiger et øget udbud af nordmannsgran juletræer i de kommende år – ikke blot i Danmark, men også i de fleste andre produktionslande såsom Tyskland, England, Frankrig og landene i Østeuropa.

GP har derfor fortsat et stærkt fokus på afsætning af både flere træer og mere klippegrønt. Om nogle år vil udbuddet sandsynligvis overstige efterspørgslen på visse typer træer, og her er det afgørende, at vi er godt forberedte – læs derfor vores anbefalinger i følgende artikel.

Green Product A/S

- Danmarks største eksportør af nordmannsgran
- Grundlagt i 1995 af lokale skovdyrkerforeninger
- Juletræer: eksporterer ca. 1 million om året
- Klippegrønt: eksporterer ca. 3.000 tons om året
- Kunder: eksporterer til mere end 15 lande i Europa

Skove og naturejendomme – salg og vurdering

Aktuelle ejendomme:

- Nordjylland:** • Kirkebakke Skovbrug – 66 ha
- Midtjylland:** • Forstgården – 14 ha
• Store Hestlund – 79 ha
• Søbysøvej – 8 ha
- Syddjylland:** • Grindstedvej 72 – 33 ha
• Husted Mose – 25 ha
• Skovly Plantage – 27 ha
• Rechelsholm – 13 ha
- Østjylland:** • Det Mørke Hoved – 36 ha
- Fyn:** • Sydfynske småskove – i alt 31 ha
- Vestjylland:** • Fjerbæk Plantage – 98 ha
- Bornholm:** • Gl. Skovgaard – 49 ha

Se mere på www.silvaestate.dk
eller kontakt Jesper Just Nielsen: 21 36 56 96 / Heine Fischer Møller: 21 46 62 45

silvaestate

SKOV- OG NATUREJENDOMME. RÅDGIVNING OG FORMIDLING

GP anbefaler: Store træer & Global G.A.P. certificering

Fremtidssikring: Med udsigt til en stærkt øget konkurrence indenfor afsætning af juletræer og pyntegrønt, er det helt afgørende at vores medlemmer dels kan levere de store gode træer – dels kan dokumentere ansvarlighed i produktionen f.eks. i form af en certificering.

Fremtidens juletræer: Måske på vej til en certificering? Foto: Rasmus Fejer Nielsen

Af Jens Dalgas Pedersen (green@green-product.dk)

Store gode træer efterspørges altid

Vi anbefaler vores medlemmer fortsat at sigte efter at lave store gode træer. Det har nemlig vist sig at være svært for de andre producentlande at matche. Store gode træer vil være prima- og standardtræer på 175-200 og 200-250 cm.

Global G.A.P. certificering blåstempler dit træ

Vi anbefaler også, at flere producenter lader sig Global G.A.P. certificere. En certificering sikrer, at lovgivningen omkring miljøpåvirkning og arbejdsforhold overholdes og kan dokumenteres. Den sikrer også sporbarhed mellem producent og kunde, bl.a. ved hjælp af det unikke nummer på etiketten, der bruges ved opmærkningen.

Stigende efterspørgsel på certificeret træ

Vi mærker en klar tendens til, at især de store kæder vil efterspørge certificerede træer – dels for at gardere sig mod eventuelle naturorganisationers kritiske røster i medierne – dels for at sikre sig, at varen rent faktisk er i orden, hvad angår gældende lovgivning.

Global G.A.P. certificering

- G.A.P. står for *Good Agricultural Practice*
- Med en certificering dokumenterer producenten overfor forbrugeren, at "varen er i orden"
- Skovdyrkerne har udviklet et registreringssystem til at dokumentere produktion og sporbarhed
- Du kan få mere at vide på www.globalgap.org eller ved at ringe til din lokale skovdyrkerforening

En skovrejsning – 12 år efter plantning

Skovliv: Tilbage i år 2000 fik medlem og skovejer Christen Rauff ved Ejstrupholm lavet en skovrejsning på ca. 11 ha. *Skovdyrkeren* har besøgt hans unge skov for at se, hvordan en skovrejsning kan udvikle sig i løbet af 12 år.

Christen Rauff foran den imponerende bevoksning af 12-årig opstammet lærk. Foto: Jan Teinborg

Christen Rauff har altid følt en stor glæde ved at færdes i naturen, og ved at arbejde med den. Da han i sin tid skulle pensioneres, overvejede han derfor nøje mulighederne for at plante mere skov på ejendommen.

Eftersom arbejdsbyrden ved at passe en skov heldigvis kan justeres alt efter tid og kræfter, kunne en skov fint passe ind i en ny tilværelse som pensionist. Så efter en tid valgte Christen at kaste sig ud i det.

Skovrejsningstilskud dækker de fleste udgifter

Gennem ordningen om tilskud til skovrejsning, fik Christen langt de fleste af sine udgifter dækket. Skovdyrkerne bistod med rådgivning og projektering af den nye skov, og i år 2000 var tilplantningen færdig. Gårdens samlede skovareal var nu udvidet fra 1 ha til godt 12 ha.

Variet trævalg

Alt efter jordbundsforholdene er der anvendt et meget varieret træartsvalg. Det er blevet til bevoksninger med bøg, eg, rødeg, kirsebær, birk, lind og ahorn.

Skoven er altovervejende løvskov, men med indblanding af nåletræ såsom grandis, douglasgran, lærk og skovfyr. Dertil kommer nogle rene nåletræsbevoksninger med skovfyr og østrigsk fyr.

God vækst

Langt de fleste bevoksninger står i dag med træer et godt stykke over mandshøjde, og skoven fremstår som væsentligt ældre, med de forholdsvis unge træer på vej ind i deres kraftige ungdomsvækst.

Skoven er desuden yderst velpasset. Træerne er meto-disk opstammet uden beskadigelse, ammetræerne er blevet skovet og lysninger og spor holdes slået. Alt i alt fremstår skoven lys, overskuelig, rig og varieret.

Skovkort over ejendommen anno 2010

Christens lysninger i skoven giver variation, lys og overblik. Det er vigtigt i en skovrejsning. Foto: Jan Teinborg

Hvad kan du få i tilskud? – tallene for 2012

- 25.000 kr./ha til etablering af løvskov i skovrejsningsområde
- 20.000 kr./ha til etablering af løvskov i neutralområde
- 9.000 kr./ha til pleje ved fravalg af dybdepløjning og kemisk renholdelse
- 15 kr. pr. løbende meter hegn
- Mulighed for enkeltbetaling i op til 13 år efter tilplantning

Læs mere om enkeltbetalingen i artiklen side 9

»Det er vigtigt at finde ud af, hvad man vil med sin skov – der er så mange muligheder i en skovrejsning«

Christen Rauff, Ejstrupholm

Ny skov giver nye muligheder

Christen har hele tiden været åben over for de nye muligheder og oplevelser, som skoven kan give.

Inden tilplantningen fandt man f.eks. rester af stolpehuller efter et stenalderhus. Disse er i dag markeret med farvede pæle, og der er opstillet en informationstavle til glæde for skovgæster med arkæologisk interesse.

Der er ligeledes blevet etableret enkelte nye spor, og et tidligere læhegn er blevet skovet. Arealet er blevet til en lysning og et miniarboret med bl.a. masurbirk, tarmvridrøn, silkefyr og tyrkisk eg.

I en gammel grusgrav midt i skoven har man placeret to shelters og en bålhytte, samt legefaciliteter for børn. På den måde har grusgraven fået nyt liv til glæde for lokalområdet. Friluftslivet er yderligere understøttet ved et "Spor i Landskabet" rundt på ejendommen.

Bålhytten som er kommet op i Christens skov. Sammen med shelters og legefaciliteter er det med til at skabe liv og glæde i lokalområdet. Foto: Jan Teinborg

Overvejer du skovrejsning?

For Christen Rauff er skoven blevet til mere end bare en samling af træer. Den er en kilde til hans fortsatte glæde ved at være tæt på naturen. Et sted til motion, afstresning og eftertænkning.

Overvejer du at tilplante en del af din ejendom, er skovrejsning en tanke værd. For folk med natur og jagtinteresse er skovrejsning på længere sigt også en god måde at understøtte en ejendoms naturlige vildtbestand.

Husk, at ansøgningsfristen for tilskud til skovrejsning er **tirsdag den 1. maj 2012** (tirsdag den 15. maj for elektronisk ansøgning).

Kontakt din skovfoged snarest, så der er god tid til at lave det helt rigtige projekt til dig.

De vigtigste tilskudsregler

- En ny skov skal være på 5 ha, hvoraf minimum 2 ha skal være nytplantning
- I særlige tilfælde kan en skovrejsning være ned til 2 ha
- Ved etablering af løvskov må op til 25% være nåltræ
- Skoven skal være velarronderet og have skovbryn af løvtræ
- Små skove skal primært bestå af løvtræsbevoksninger
- Ansøgningsfristen er den 1. maj 2012 (eller den 15. maj for digitale ansøgninger)

Plant skov på landbrugsjord og behold enkeltbetalingen

Hvis du tilplanter din jord med tilskud til skovrejsning, er det stadig muligt at beholde enkeltbetalingsstøtten i en periode på op til 13 år.

Af Anders Jensen (aje@skovdyrkerne.dk)

Betingelser for enkeltbetalingsstøtte

Et skovrejsningstilskud giver to år til at gennemføre tilplantningen. Når planterne er i jorden, indberettes det til Naturstyrelsen, som derefter pålægger arealet fredskovspligt.

I samme bevægelse oprettes en såkaldt 'skovmarkblok', som de efterfølgende år er betingelsen for at søge enkeltbetaling på arealet.

Enkeltbetalingen er desuden betinget af, at der har været udbetalt støtte til den pågældende mark i 2008. Var arealet i 2008 beplantet med juletræer, som ikke er støtteberettigede, er det ikke muligt fortsat at få enkeltbetalingen ved skovrejsning.

Det samme gælder, hvis der på arealet var en grusgrav, en beplantning eller lignende, uanset at arealet i mellemtiden har været dyrket med støtte.

Ansøgningsfrist

Ansøgning om enkeltbetalingsstøtte skal i år være indsendt den 24. april. Der kan søges i op til fem år efter at anden rate af skovrejsningstilskuddet er udbetalt, senest otte år efter etableringen, når beplantningen har en vis højde. Udbetalingen af enkeltbetalingsstøtte kan altså fortsætte maksimalt i 13 år efter tilplantning.

Udskyd ikke din beslutning

I 2013 revideres EU's landbrugsstøtteprogram. Om de her nævnte muligheder derefter stadig eksisterer, vides ikke. Men overvejer du at plante, er der god grund til at komme i gang med skovrejsningen allerede i år, for der vil uden tvivl ske ændringer af reglerne for enkeltbetalingen – og vi ved, hvad vi har, men ikke hvad en ændret landbrugsreform bringer.

Mere info

Hvis du vil vide mere, kan du søge videre på disse hjemmesider:

- www.naturstyrelsen.dk
- www.naturerhverv.fvm.dk
- www.skovdyrkerne.dk/skovrejsning

Enkeltbetalingsstøtte kan gives hvis:

- Du søger til mindst 2 ha i alt
- Du dyrker mindst 0,3 ha landbrugsafgrøder, ud over skovrejsningen
- Du modtager tilskud til privat skovrejsning
- Du har fået enkeltbetaling på arealet i 2008

Velbekomme! Skovens spisekammer

På menuen: Hvorfor ikke udvide køkkenhaven med skovens frø og frugter? Mange træer og buske er både smukke og nyttige – og nødder, bær og løg liver gevaldigt op i middagsmaden.

Kirsebærkornellen er en robust og frodig plante. Bærrene kan honningsyltes og bruges i desserter – eller man kan dække dem med snaps, lade dem trække i mindst 14 dage (gerne længere), filtrere og derefter fortynde med mere snaps indtil det smager som det skal. Foto: Hans Christian Graversgaard

Ved etablering af ny skov vil man altid sikre, at skoven giver gode og varierede oplevelser. Tit tænker vordende skovrejsere mest på de almindelige "skovherligheder", som vildtbestande og efterårsfarver. Men man skal bestemt ikke overse, at den nye skov også kan give kulinariske oplevelser – oven i købet ret tidligt efter plantning.

Denne artikel er skrevet med speciel tanke på skovrejsning, men ideerne kan uden problemer overføres til etableret skov, hvor supplerende af produktionsbevoksninger med frugtbærende arter altid vil forhøje glæden ved at færdes i skoven.

Der findes mange træ- og buskarter med spiselige frø og frugter. En god del af dem omtales her. For overskuelighedens skyld inddeler vi væksterne i hovedgrupper:

- Nødder
- Lyskrævende buske og mindre træer
- Stauder og løg

Nødder

Nødder er træernes frø. Karakteristisk ved et højt fedtindhold – af den sunde slags.

Hasselnød (*Corylus avellana*)

Hasselbusken bliver 4-6 meter høj. Den blomstrer i det meget tidlige forår, hvilket i øvrigt for nogle giver allergigener, idet busken vindbestøves.

Om efteråret kan nødderne indsamles og tørres. Hassel er glad for læ, halvskygge og ikke for tør jord. Den gror fint også i tæt skygge, men blomstringen bliver bedst i mere lysåbne skove. Trives fint sammen med eg.

Ægte kastanje (*Castanea sativa*)

Den ægte kastanje er hurtigt voksende, ret robust og den trives fint på ret mager (nåletræs)bund. Ægte kastanje er vindbestøvet, og det kræver en ret god og lang sommer for at nødderne udvikles til spisemodenhed.

Alle former for hjortevildt er dog vældig begejstret for nødderne hvert år. Det er desuden et stateligt træ, der trives fint sammen med andre hurtige startere som ær og rødeg.

Ægte kastanje (*Castanea sativa*), også kaldet spisekastanjen, her en gren med frugt. Kastanjerne kan ristes i ovnen med salt 15-20 minutter på 200 grader, og serveres med smør. Smager også glimrende i postejer. Foto: Hans Christian Graversgaard

Valnød (*Juglans regia*)

Et pragtfuldt træ, der trives fint i skovrejsninger, men den er meget svær at få i gang efter nåletræ (i skoven). Valnødderne bliver fint udviklede år efter år, når træet først er kommet i bæring, hvilket sker efter 13-17 år.

Valnød har store flotte blade, den giver skoven et meget frodigt præg. Den er samtidig et markant skyggetræ, der holder jorden under sig relativt bar, når den er lidt oppe i årene. Men den er meget glad for at få etableringshjælp af f.eks. grønel (*Alnus viridis*), som er en kvælstofsamlende busk. Ellen dør af sig selv, efterhånden som valnødden dominerer arealet.

Bog og hestekastanje

Vort nationaltræ – bøgen – giver også gode nødder (bog). De er dog svagt giftige på grund af et indhold af saponin, så de skal ristes inden fortæring. Hestekastanie indeholder også saponin – den er nok mere velegnet som vaskemiddel.

Lyskrævende buske og træer

De lyskrævende buske og træer kræver en gennemtænkt skovopbygning og en aktiv pleje for at opnå en god udvikling, også på lang sigt. Både blomsterknopdannelsen og udviklingen af gode spiselige frugter kræver godt lys.

Når kulturen er veletableret, skal man ved en tidlig og aktiv tynding sikre, at der til stadighed er lys i alle bevoksningens lag. Generelt skal man derfor ikke bruge skyggende træer som bøg, lind, kastanje, ær og lignende sammen med disse lyskrævende arter.

Fuglekirsebær (*Prunus avium*)

Fuglekirsebær er et hurtigt startende træ, som også meget hurtigt begynder at give bær. Bærrene er gode, de spænder fra sortrøde over glasrøde til helt gule bær. De mørkt røde smager bedst. Smagen kan fuldt ud måle sig med "havekirsebær", blot er frugtkødet tyndere.

Fuglekirsebær elsker kalk i jorden og trives på alle jordtyper, der ikke er meget våde eller meget tørre.

Kræge (*Prunus insititia*) – "urblommen"

Kræge er stamformen til vores blommer. En lille sort rund frugt med en kraftig og god blommesmag. Slet ikke så tornet som slåen.

Kræge er en busk eller et mindre træ – ofte med en meget stor produktion af blommer. Ret jordbundstolerant.

Slåen (*Prunus spinosa*)

En stærkt tornet, stor busk. Meget smuk i blomstringen. Bærrene er beske, indtil de har fået frost.

Mirabel (*Prunus cerasifera*)

Et mindre træ, velkendt for de fleste. Frugterne spænder i farven fra rød til gul. De røde er ofte de bedste. Robust og tornet. Mirabel er nøjsom og kan gro på selv meget dårlig sandjord, men bør ikke bruges på meget våde jorder.

Alle de nævnte prunus-arter glæder os om foråret med et smukt hvidt blomsterflor.

Kirsebærkornel (*Cornus mas*)

Stor busk eller et mindre træ. Blomstrer gult meget tidligt på året. Temmelig robust og frodig. Blanke blade, ofte med flotte høstfarver. Bærrene er olivenformede og højrøde. De er velegnede til syltning.

Ellebladet bærmispel (*Amelanchier alnifolia*)

En stor busk. Robust og hurtigt voksende uden torne. Flot i røde efterårsfarver. Bærrene er meget anvendt i Canada til tærter og saft. De smager fremragende – så godt, at man har opkaldt en større by efter dem – Saskatoon. God på både ret våd og ret tør bund.

Almindelig mahonie (*Mahonia aquifolium*)

Stedsegrøn mindre busk. Blomstrer gult tidligt om foråret. Bærrene er sortduggede og velmagende. Ret robust og meget velegnet til en lav stedsegrøn fodpose under eg eller andre lystræer.

Surbær/sortrøn (*Aronia melanocarpa*)

Mindre busk. Meget robust og meget smuk i kraftige røde efterårsfarver. Bærrene er helt sorte, når de er helt modne. De sidder i store rønnebæragtige klaser, så de er nemme at plukke. Smagen er fin, med et lille pift af tannin (garvesyre). Bruges til saft og til syltetøj.

Mirabel (*Prunus cerasifera*). Her med gule frugter. Foto: Hans Christian Graversgaard

Kirsebær i blomst. Foto: Hans Christian Graversgaard

Almindelig røn (Sorbus aucuparia)

Orange bær, der skal have frost for at fjerne bitterheden. Giver en rigtig god gelé, der også er meget flot. Røn er hurtigt startende og ret robust. Tåler dog dårligt vind.

Tarmvridrøn (Sorbus torminalis)

Brunlige store bær, der er let olivenformede. Smager godt, når de er (næsten) overmodne. Fremragende til en virkelig god snaps. Flot træ. Med store blade, der får meget flotte røde efterårsfarver. Hurtig starter og ret tolerant overfor jordbunden. Formentlig ikke glad for blæst.

Storfrugtet røn (Sorbus domestica)

Kæmpestore flotte frugter, der ligner små æbler med rød kind. Smager aldeles pragtfuldt, når de er brune (overmodne). Også denne art giver en herlig snaps. Er noget kræftfølsom i de unge år.

Stauder og løg

Den nye skovbund bliver kun langsomt til rigtig skovbund. Man kan med fordel selv aktivt introducere nogle skovurter/staudearter, når skoven begynder at have styr på de grove græsser.

Hindbær og brombær

Disse bær er almindelig kendt. Selvom man kan ban-
de noget, når man hænger i brombærrene i skoven, så hjælper det på ærgrelsen, når man får smagt på de fuldmodne bær.

Skovjordbær (fragaria vesca)

Skovjordbær er noget mere fordragelige. De kan også introduceres i den nye skov, blot man sørger for, at der er lidt lys og intet græs.

Ramsløg (Allium ursinum)

Ramsløg er de seneste år blevet en kult-urt i det nye nordiske køkken. De er både velsmagende, c-vitaminrige og markant friskgrønne, et flot indslag i forårskøkkenet. Gror fint på en fugtig bund, og breder sig år for år.

Mere info hos Skovdyrkerne

Brug hele paletten. Der er masser af muligheder. Hvis man ikke selv får høstet, er der ingen skade sket – skovens dyr og fugle vil med begejstring kaste sig over bær og frugter.

Ikke alle træ- og buskarter er lige nemme at skaffe, men Skovdyrkerne har en god fornemmelse for, hvad der kan lade sig gøre, og hvad der egner sig til det enkelte sted. Snak med din skovfoged – sæt fagmanden på opgaven.

KØB EJENDOM I FRANKRIG - det er fordelagtigt!

Lad os finde ejendomme, der passer til jeres behov.

Vi sørger for myndighedsgodkendelse, juridisk bistand og hjælper med finansiering.

25 års erfaring inden for køb og salg af land- og skovbrugsejendomme.

Send os et par linier om jeres projekt.

Benedict Conseil - benedict@orange.fr

Tel. +33 615 49 16 37

Råvildtet har brug for vildtstriber og skovenge

Råvildtforvaltning: Når bestanden skal plejes og passes, er der to ting at gøre. Dels skal man sørge for afskydning af de rigtige dyr. Dels skal dyrene have fødearealer, så de kan finde de rigtige ting at æde.

Mælkebøtter guffes: Vildtstriber og skovenge er vigtige fødearealer for råvildtet. Foto: Børge Nissen

Af Børge Nissen (bni@skovdyrkerne.dk)

Flere åbne arealer er godt for vildtet

Et godt tiltag i forbindelse med råvildtforvaltning er anlæg af skovenge og andre åbne arealer i skovene. Skovloven giver mulighed for 10% åbne arealer i skoven.

Også etablering af vildtstriber er en god idé. Langs hegn og skovkanter kan man lave vildtstriber på op til seks meters bredde uden at indberette arealet separat i markplanen.

Når arealerne vælges, så husk at det er bedre med 3-4 mindre arealer end ét stort areal.

Skovdyrkernes frøblandinger på skovdyrkershop.dk

Skovdyrkerne har igen i år lavet en frøblanding som giver råvildtet foder hele året rundt. *Skovdyrkernes engblanding* er ændret lidt i forhold til sidste år, så den er endnu bedre til at udså på skovenge, vildtstriber og andre steder, hvor råvildtet æder.

Yderligere udbyder Skovdyrkerne frøblandingen *Topmix*, som også er specielt udviklet til hjortevildt.

Blandingerne kan købes på www.skovdyrkershop.dk – kontakt evt. din forening for mere information.